

նաեւ պատերու անհրաժեշտ վարդարանքները . հակառակ պարագային՝ ամբողջապէս մեր ջանքերը նւիրելով տանիքը ծածկելու, անոր ցանկալի աւարտումէն յետոյ ստիպւած կըլլանք տասնեակ տարիներ մնայլու մերկ պատերու զիմաց գտնւիլ, մինչեւ որ անոնք զանդաղօրէն վարդարւին :

Մէկը միւտին պէտք չէ զոհել, որովհետեւ մէկը միւսը կը լրացնէ .
Առաջիկային կը յուսամ այդ ապացուցանել :

Բարեկ

ՀՐ. ԱԼԵԱՆՍԻ

ՊԱՏԺԱԿԱՆ ՇՐՔՆԵՐՈՒ ԱՆՊԱՐՄԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Բնութիւնը քիչ ուշադրութիւն կ'զարձնէ հիւլէներու վրայ : Նա կ'ներդրօժէ ընդարձակ տարածութեան մը, լայնարձակ դաշտի մը վըրայ . կ'բերէ սովը, որմէ կ'մեռնին միլիոնաւոր մարդիկ . հաշւի շառնիւր մարդկային զոյրութիւնը, որպէս եւ անհատները, ու կ'գծէ շառաւիղ մը անուղակօրէն ուղիղ, որմէ անցնողները չեն կրնար այլեւս վերադառնալ : Բնութիւնն ու մարդը կը գործակցին զառնացնելու հաւաք երկրի վրայ ապրող մեր նմաններու ահագին մեծամասնութեան կեանքը : Ձափազանց փոքրիկ մաս մը միայն պերճութեան ու բարեկեցութեան ուղիին վրայ կը ճեմէ, մինչդեռ սոսկաւ զանգուալը սփռած է գոյութեան բոլոր արահետներում : Ոմանք բռնադատուած են ուժասպառ տաժանակիր աշխատութեան մը . ուրիշներուն վրճակուած է երկաթուղային ու հանքային բազմալիտանգ աշխատութիւնները : Յւելի ուրիշներուն բաժին ինկած է վառօդի ու նիթրօ-կլիսերինի ծայրայեղօրէն արկածալից արհեստագործութիւնը : Եւս աւելի վտանգաւոր է այլոց արհեստը, որպիսի են գողերը, գրպանահատները, տնագողերը, խաղամուկներն ու պոռնիկները : Եթէ բարեփոխուին ընկերութեան պայմանները, մարդը աստիճան մ'աւելի կը բարձրանայ . ուժաքամ աշխատութեան մը ծառայողները կ'ուսննան աւելի զիւրատար զրութիւն մը . վտանգալից աշխատութեան մը ստրուկները կ'փնտռեն նուազ վտանգաւոր պարագամունք մը . ամենալիտասակար արհեստները նուազ վնասակարի կ'փոխարկւին, իսկ ամենավտանգաւորները՝ ամենավնասակարներու : Իսկ ընդհակառակն որչափ գէշնան ընկերութեան պայմանները, հակառակ հոսանքը սեղի պիտի ունենայ . այն ատեն է ահա որ բանտերն ու զգաստանոցները մինչեւ բերան պիտի լեցւին :

Վիճակագրութիւնը կ'ցուցնէ թէ երբ կ'բարձրանայ անունդի գիւնր, կ'աճի եւ մեր բանտերու բնակչութիւնը. երբ ելեւմտական կարգադրութիւն մը կ'բարձրացնէ ալիւրի գինը լիտրին 10 սանթիմ, իրարու ետեւէ տասն հազար մարդիկ բանտ կ'նետուին : Անհուն խոհակա-նութեան ու արդարութեան առջեւ ալ պէտք է նկատուի յանցաւորն այս ոճիւրին : Ամէն անգամ երբ կ'բարձրացուի անուխի գինը, նոր դահերը կ'երթան բնակիչ բանտերում . ամէն անգամ երբ կը բարձրացուի քարիւղինը, քանի մ'աղքատ աղջիկներ կ'երթան գիրենք ծախել փողօններուն մէջ առաջին հանդիպողին :

Երկար բարակ խորհրդածելու պէտք չկայ ցոյց տալու համար սեպահականութեան հանդէպ օրէնքներու բռնած պարզապէս համակրական բնոյթը : Օրէնքները կ'աղդիւնն գողութիւնն ու խարդախութիւնը, եւ սակայն կեղեքումի վրայ է հիմնւած մեծ մասամբ վաճառականութիւնը, եւ խարդախութեամբ միայն կ'յաջողի գործել . ճիշդ ասած, օրէնքները, քանի մը ահաճութիւն պատճառելով մէկտեղ, վարիչ դասակարգին կ'թոյլատրեն գողութիւնն ու խարդախութիւնը ինչ ինչ ձեւերու եւ կերպերու տակ, որոնք ծրագրւած են այդ դասակարգին կողմէն : Բռնութեան սպառնալիքով գիմել իր զոհին ու ստիպել անհրաժեշտ կտրիքի առարկայի մը համար իւր իրական արժէքէն աւելի վճարել, կեղեքել կ'նշանակէ. եւ սակայն շատ ոռվորական դարձած է ու շատ ալ ճարտար բան կ'նկատուի :

Հոս գողութիւնը իր իսկական ատուամով կ'նշանակէ որոշած առարկայի մը համար առնել այնչափ, զոր իրապէս չարժեք, եւ առնել իւր զոհը քամելու համար կեղեքիչի կողմէ ստեղծւած հնարներով . իսկապէս գործնական բան մ'է այս, առեւտուրի աշխարհին մէջ :

Գրեթէ աշխարհիս բոլոր թրամվէյներու ընկերութիւնները ու գազային ձեռնարկութիւնները մասնաւոր արտօնութիւններու շնորհիւ է որ կ'արհեստագործեն, ու ստացւած գումարներու երեք քառորդը յաւիտակւած են ընկերութեան այդ դասակարգէն, որը չի կրնար բողոքել :

Այն բոլոր երկաթուղային ընկերութիւնները, որոնք սուս գնահատուներով ու հազարումէկ պատճառաբանութիւններով երկու եւ աւելի անգամ վճարել կուտան հասարակութեան իրեց մատուցած ծառայութիւնը, էր կողպտեն ժամանակակից երկրի մը գրեթէ բոլոր քաղաքացիներու գրպանները : Երկաթի, հագուստեղէնի, ուտելիքի մէկ մասի, մէկ խօսքով առօրեայ կ'անքի մէջ գործածւող իրերու մեծածոյն մասի արտադրութիւնը կ'դառնի կարգ մ'ընկերութիւններու ձեռքը, որոնք մի միայն կեղեքումին պարտին իրենց գոյութիւնը . այդ առարկաները հրապարակի բացարձակ քոնթրօլի տակը կ'գտնուին ու ծախսել կուտան սպառողներուն ինչ որ ունին :

Ասով մէկտեղ օրինագիրքը ոչ մէկ միջոց չի խորհրդաւորած խոնքերու

համար այսպիսի կեղեքումի մը , որմէ զերծ չէ ոչ մէկ ընտանիք, Դեռ աւելին հայ, ո՛չ օրէնքներու եւ ոչ նոյնպիսիներու արտօնագրերու մէջ, որոնք պաշտօն ունին այդ օրէնքներու գործադրութեամբ միջոց խորհելու այդպիսի բացայայտ գողութեան մը դէմ , չկայ նախատեսւած այնպիսի յափշտակութիւն մը , որմէ սակայն իրապէս կը տարուի մարդկութիւնը ։ Ամէն պարագայի մէջ , այսչափ քաւակաւն է ցուցնելու համար , թէ պատժական օրինադիրքը պատրաստուած է կառավարող դասակարգի ձեռքով , որը կ'հսկէ անոր գործադրութեան ո՛չ թէ կասարեւու , այլ ընկերական մակարդակէն վար պահելու համար տկարները ։

Օրէնքը , առնուազն ինչ ինչ ձեւերու տակ , կ'թողատրէ խարդախութիւնը , որով գործելու մասը կ'կայանայ հասարակութեան հաւատացնելու մէջ , թէ նոյնչափ արժան գնած է իրը , որ այդ գնով նոյն իսկ վաճառականին անկարելի պիտի լինէր ինքն իրեն համար հայթայթել ։ Լրագիրները զգուշու չափ լեցուն են այսպիսի հակասական , ստալոգ ազդերով ։ Մեր շէնքերը , ճանապարհները , աղտոտած են կեղտոտ աղ-դափիզներու վրայ փակցւած ակներեւ ու գոհնիկ ստախոսութիւններով , որոնց միակ նպատակն է կողոպտել անցորդներու դրամը ։ Մեր բուր վաճառականները , արհեստագործները ստախոսութիւննե՛ր է որ կ'պոռա հազարումէկ ձեւերու տակ , իրական գնէն աւելի սուղ ծախելու համար՝ արտագրութիւններ ։

Պատժական Օրինադիրքը լուռ կը մնայ սակայն , որովհետեւ նա հրատարակւած չէ երբեք այդ դասակարգը հարածելու համար . . . Հարուստը երբեք չպիտի իյնայ Պատժական Օրինագրքի մկրատին տակ ։

Թրգ. Բ. Փրնա. Ս. ՍՂԵՐԴՅԵԱՆ

ԳԼԱՐԷՆՍ Ս. ԴԱՐՐՈՎ

ՌՌԻՍԼԱՅՈՈՑ ԵՌՐԱԳՈՅՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

Յովհաննէս Կոստանեան

Ծնուել է Սլէքսանդրապօլում 1868 թուին յուլիսի 3-ին Նախ տարական կրթութիւնը ստացել է տանը ծնողներին մօտ , յետոյ Արաբջանեանցի մասնաւոր դպրոցում ։ Տասը տարեկան հասակում մտնում է Գէորգեան ճեմարանի 1 դասարանը ։ Իբրեւ երթեւեկ աշակերտ , շարունա-